

Kirkekunsten i vore sydsjællandske kirker - mest om J.L. Lunds altertavle i Mern Kirke

ved Knud Munck, tidl. sognepræst i Kalvehave og Stensby

Der er mange interessante kunstværker i vore kirker i den gamle Langebæk Kommune. Kalvehave Kirke og Mern Kirke kan begge fremvise smukke udskårne reformatoriske katekismus-altertavler fra slutningen af 1500-tallet, der stort set kun består af skriftsteder med reference til nadveren. Stensby Kirke har en malet altertavle af Joakim Skovgaard fra 1909 i den fortællende, grundtvigianske stil. Skovgaard var inspireret af Grundtvigs tanker om det levende ord og brugte gerne de bibelske fortællinger som udgangspunkt for sin kunst. Her er der tale om en fremstilling af Jesu lignelse om den barmhjertige samaritan. Og i Øster Egesborg hænger et alterbillede, der fremstiller ”Kristus i Getsemane og tilfangetagelsen” og er udført af Anthon Dorph i 1868. Det er ret dramatisk skildret og har en alvorlig religiøs stemning over sig.

En af de største hovedattraktioner i vore kirker finder man dog i Mern Kirke, hvor Johan Ludvig Lund har malet et meget smukt alterbillede (ophængt i 1858), som fremstiller ”nadverens indstiftelse”. Dette motiv var almindelig brugt for 1800-tallets kirkemalere, hvor det typisk er motiv som nadveren, der skildres.

Lund var født i 1777 i Kiel (i det danske hertugdømme Holsten) som søn af malermester Hans Lund og Marie Magdalene Christine. Han blev uddannet på akademiet i København under Abildgaard, hvor han vandt sølvmedalje. I 1799 rejste han til Dresden og derfra videre til Paris, hvor han uddannede sig i Jacques-Louis Davids atelier. Fra Paris drog han til Firenze, hvor han blev påvirket af den ældre religiøse kunst før Rafael. Fra Firenze tog han til Rom i 1802, hvor han boede i nogle år. Naturligt nok søgte han samkvem med andre danske kunstnere, bl.a. Bertel Thorvaldsen. Her malede han de store billeder ”Andromache i Afmagt ved Synet af Hectors mishandlede Lig” og ”Andromache ved Hectors Grav”, og blev rost meget af den i Rom boende mæcen og salonværtinde Frederikke Brun og hendes kreds. Han malede også et meget smukt portræt af hendes datter Ida Brun.

Det var her i Rom, at Lund fik en begyndende kontakt med ”nazarenerne”, der var en tysk malergruppe, grundlagt 1809 i Wien af Friedrich Overbeck og Franz Pforr. De blev kaldt ”nazarenere”, fordi de gik med skulderlangt hår, skilt i midten, hvorved de lignede den traditionelle kunstneriske fremstilling af Jesus. Ud over at være en kunstnergruppe var der nærmest tale om en munkeorden. De var trætte af Wien-akademiets måde at undervise på, hvor særlig den franske akademiske smag gjorde sig gældende. De var romantikere og dyrkede en følelsesmæssig stil, langt fra den akademiske strenghed. De ønskede i stedet at udtrykke deres drømme og længsler på en umiddelbar og passioneret måde.

I 1810 rejste gruppen til Rom og kom til at bo sammen i klosteret Sant'Isidoro. Ud over de to stiftere kom der snart flere fortrinsvis tyske malere til i arbejdsfællesskabet. De malede mange historiske scener fra den germanske fortid, og dertil kom de bibelske billeder, de skabte. Det var gerne patetiske billeder med idealiserende skildringer af de historiske og bibelske hovedpersoner.

Efter sit korte ophold i Rom – og den begyndende kontakt med nazarenerne – rejste Lund tilbage til København. Han havde set frem til at blive anbefalet som kongelig historiemaler og få et professorat, men det lykkedes ikke for ham. Skuffet rejste han derfor tilbage Rom i 1816, fast besluttet på at ernære sig som altertavlemaler og blive medlem af nazarenernes kreds. Opholdet i Rom varede tre år, og han vendte først tilbage i 1819, hvor både han og Eckersberg blev professorer ved akademiet. Han gik af i 1861 og døde den 3. marts 1867 i København. Han forblev i den evangelisk-lutherske tro hele sit liv trods en vis flirten med ”det katolske”.

Umiddelbart virker Lunds billeder meget romantiske, og han var da også påvirket af romantikkens malemåde, der gjorde op med klassicismens strenge

regler og former. Han malede nogle store historiemalerier til Christiansborg Slot, og et andet markant arbejde er det smukke fortæppe til Det Kongelige Teater med udsigten til Akropolis. Inden for kirkekunsten malede han i alt 18 altertavler til danske kirker og var således førende på området på sin tid. Det drejer sig om altertavler i Sankt Petri Kirke og Sankt Johannes Kirke i København, mens de øvrige er at finde i forskellige landsbykirker, herunder altså Mern Kirke.

Lunds *altertavle i Mern Kirke* (skænket i 1858 af enkedronning Caroline Amalie som en afskedsgave til den afgangende sognepræst Peter Rørdam) viser Jesus og hans disciple ved nadverens indstiftelse. Centralt i billedet ses Jesus, der går rundt med kalken og deler vin ud af et forgyldt bæger. Et brød er anbragt på bordet bag ham. De fleste af disciplene står op, hvilket er noget usædvanligt. Den langhårede, noget feminine Johannes – til venstre for Jesus – knæler dog, idet han modtager vinen fra Jesus. Det var ret almindeligt at fremstille Johannes med et vist kvindeligt præg, formentlig på grund af det nære forhold mellem Jesus og Johannes, der er omtalt i Johannesevangeliet. Til højre i billedet ses Peter, der knæler med bøjet hoved og foldede hænder. Bag ved disse tre centrale figurer står de øvrige ni disciple. Judas kan ikke umiddelbart påpeges. Baggrunden af billedet menes at forestille Oliebjerget.

Lund blev regnet som en af ”de katolske” malere, modsat de grundtvigske. Som en slags nazarener var Lund i høj grad interesseret i at skabe billeder med religiøse motiver. Allerede under Rom-opholdet malede flere af sine mange altertavler. Også hans historiske billeder vidner om hans overensstemmelse med nazarenernes kunstneriske bestræbelser.

Hverken Thorvaldsen eller Lund var direkte med fællesskabet omkring nazarenerne, men begge kunstnere kendte dem godt og havde mange fællestræk med dem. De forblev begge lutherske, mens retningen i høj grad flirtede med det katolske. En vis tilknytning til nazarenerne – og måske endda stærkere end de to nævnte kunstnere – havde andre danske malere som Adam Müller, Albert Küchler og Ditlev Blunck. Müller var elev af Eckersberg. Han opholdt sig ikke i Rom, men havde dog været på studietur til Italien og studeret de italienske renæssance-malere. Küchler var elev af Lund og bosatte sig fast som maler i Rom i 1830. Han var meget påvirket af nazarenernes tankegang og malemåde, og han valgte endog at konvertere til katolicismen i 1844. Küchler blev i Rom til sin død 1886 og ligger begravet her. Også Ditlev Blunck var meget nazarensk påvirket og endte ligefrem med at gå i kloster og blev munk.